

ΚΥΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Ποια μέτρα πήρε ο Κωνσταντίνος Α΄ για ανόρθωση του κράτους του;

Μέτρα Κωνσταντίνου Α΄

- Ίδρυση Κωνσταντινούπολης, ως διοικητικού κέντρου Ανατολής.
- Αναγνώριση χριστιανικής λατρείας.
- Διάκριση πολιτικής-στρατιωτικής εξουσίας.
- Κοπή χρυσού νομίσματος.

Ποιοι ήταν οι λόγοι που ανάγκασαν τον Κωνσταντίνο να μεταφέρει την πρωτεύουσα από τη Ρώμη στο Βυζάντιο;

- η Ανατολή διέθετε ακμαίο πληθυσμό και οικονομία (σε αντίθεση με τη Δύση)
- οι Χριστιανοί ήταν πολυπληθέστεροι στην Ανατολή
- οι μεγάλες πόλεις της Ανατολής υπέφεραν από θρησκευτικές συγκρούσεις
- από το Βυζάντιο μπορούσε να αποκρούσει ευκολότερα τις εχθρικές επιδρομές ξένων λαών.

Ποια κτίσματα της Κωνσταντινούπολης υπογραμμίζουν τη σχέση της με τη Ρώμη και ποια το χριστιανικό της χαρακτήρα; Ποιο κτίσμα παραπέμπει στον ιδρυτή της;

Τα κτίσματα της Κωνσταντινούπολης που υπογραμμίζουν τη σχέση της με τη Ρώμη είναι:

Το κτίριο της Συγκλήτου, ο Ιππόδρομος, οι πλατείες, οι στοές, οι Επτά Λόφοι του οικισμένου χώρου και γενικά το ρυμοτομικό της σχέδιο.

Όλα τα παραπάνω θυμίζουν ότι η Κωνσταντινούπολη ή αλλιώς Νέα Ρώμη ήταν κληρονόμος και συνεχιστής της Ρώμης (ή Παλαιάς Ρώμης).

Τα κτίσματα της Κωνσταντινούπολης που υπογραμμίζουν το χριστιανικό της χαρακτήρα είναι οι **χριστιανικοί ναοί**. **Ιδρυτής** της Κωνσταντινούπολης ήταν ο μονοκράτορας **Κωνσταντίνος** (306-337). Το κτίσμα που παραπέμπει σ' αυτόν είναι ο κίονας με τον ανδριάντα του ως «Ανίκητου Ήλιου».

Νέα Ρώμη -Οικοδομήματα / Πότε έγιναν τα εγκαίνια της Κωνσταντινούπολης.

Χαρακτηριστικά νέας πόλης

- Ανοικοδομήθηκε με βάση το ρυμοτομικό σχέδιο της Ρώμης.
- Έγιναν πολλά δημόσια έργα: νέα τείχη, λεωφόροι, το φόρουμ (πλατεία) του Κωνσταντίνου.
- Χτίστηκαν πολλές εκκλησίες, στοιχείο που φανερώνει το χαρακτήρα της ως χριστιανικής πόλης.
- Δημιουργήθηκαν λαμπρά έργα τέχνης και δημόσια κτίρια: Ιερόν Παλάτιον, κτίριο Συγκλήτου, λουτρό, δεξαμενές.
- Αυξήθηκε ο πληθυσμός: από 150.000 στις αρχές του 5ου αι. οι κάτοικοι έφτασαν τους 300.000 στα μέσα του 6ου αι.

Εγκαίνια νέας πόλης

11 Μαΐου 330 μ.Χ., όπου έλαβε το όνομα του ιδρυτή της (Κωνσταντίνος - Κωνσταντινούπολη). Η Νέα Ρώμη ξεπέρασε το πρότυπο της Παλαιάς Ρώμης.

Θρησκευτική πολιτική Μ. Κωνσταντίνου (Χριστόγραμμα , διάταγμα των Μεδιολάνων)

Ο Κωνσταντίνος διατηρούσε ευνοϊκή στάση απέναντι στο Χριστιανισμό γιατί πίστευε ότι μπορούσε να αποκαταστήσει την κλονισμένη ενότητα του κράτους του.

Αυτή του η εύνοια αποδεικνύεται από τα εξής:

α. μετέφερε το Χριστόγραμμα, (Το μονόγραμμα του Χριστού.) σημαντικό χριστιανικό σύμβολο, από τη στρατιωτική σημαία στα αργυρά και τα χρυσά νομίσματα του.

β .Με το Διάταγμα των Μεδιολάνων

- Ήταν συμφωνία μεταξύ Κωνσταντίνου και Λικίνιου, το 313 μ.Χ.
- Αναγνώρισε στους χριστιανούς την ελευθερία να ασκούν τη λατρεία τους.
- Εξίσωσε τα δικαιώματα των χριστιανών με αυτά των άλλων θρησκειών του Ρωμαϊκού κράτους.
- **Αποτέλεσμα:** Περιορίστηκαν οι διωγμοί κατά των χριστιανών, οι οποίοι έπαυσαν εντελώς όταν ο Κωνσταντίνος έγινε μονοκράτορας το 324 μ.Χ.

Χαρακτηριστικά της οικονομίας

- Η γεωργία είναι η κύρια πηγή πλούτου.
- Η οικονομία είναι ελεγχόμενη και κατευθυνόμενη από το κράτος. (παρεμβατική πολιτική)
- Το νόμισμα κυριαρχεί στις εμπορικές συναλλαγές (εκχρηματισμένη οικονομία).
- Οι πόλεις, ως οικονομικά κέντρα, έχουν κυρίαρχη σημασία, κυρίως στο ανατολικό τμήμα του κράτους.

Ποια ήταν τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι πολίτες του Ρωμαϊκού κράτους ως τις αρχές του 6ου αιώνα;

Το μεγαλύτερο από τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι πολίτες του Ρωμαϊκού κράτους ως τις αρχές του 6ου αιώνα ήταν η σταδιακή επέκταση των μεγαλοκτηματιών, οι οποίοι στο πλαίσιο της οικονομικής ανέχειας εύκολα έπαιρναν τα χωράφια των μικροϊδιοκτητών, που μετατρέπονταν σε πάροικους, δηλαδή σε γεωργούς εξαρτημένους από τον ιδιοκτήτη της γης όπου δούλευαν. Όσοι άνθρωποι δεν έβρισκαν δουλειά στην ύπαιθρο κατέφευγαν είτε στις πόλεις, όπου η φτώχεια αυξήθηκε, είτε στα μοναστήρια. Οι αυτοκράτορες, μπροστά στο φόβο για τη δημιουργία εξεγέρσεων από τους φτωχούς των πόλεων, έκαναν δωρεάν διανομές σιταριού και πρόσφεραν θεάματα στον Ιππόδρομο.

Όροι : Παρεμβατική πολιτική / Εκχρηματισμένη οικονομία

Η οικονομία είναι **ελεγχόμενη και κατευθυνόμενη** από το κράτος.

Το **νόμισμα** κυριαρχεί στις εμπορικές συναλλαγές (**εκχρηματισμένη οικονομία**).

. Χωρισμός Ρωμαϊκού κράτους σε Ανατολικό και Δυτικό

- Το Ρωμαϊκό κράτος χωρίστηκε μετά το θάνατο του **Θεοδοσίου Α'**.
- Μοιρασμένο αντιμετώπισε τις επιθέσεις **γερμανικών** και άλλων φύλων.
- Η **έκβαση του αγώνα** σε κάθε τμήμα ήταν διαφορετική.

A. Πτώση δυτικού κράτους

- Ερημωμένο και οικονομικά εξαντλημένο, το δυτικό κράτος ητπάται.
- Ο τελευταίος αυτοκράτορας της Ρώμης παραιτείται από την πίεση του Γερμανού αρχηγού.

B. Αντίθετα στην Ανατολή επιβλήθηκαν το ελληνικό στοιχείο και η ελληνική πολιτιστική παράδοση. Η Κωνσταντινούπολη μετατράπηκε σε **πολιτιστικό κέντρο**, όπως η Αθήνα και η Αλεξάνδρεια.

- Το **Πανεπιστήμιο Κωνσταντινούπολης** (425 μ.Χ.) ιδρύθηκε από το Θεοδόσιο, είχε **16 ελληνόφωνες** και 15 λατινόφωνες έδρες διδασκαλίας, γεγονός που έδειχνε το σταδιακό εξελληνισμό του Βυζαντίου.
- Ο **Θεοδοσιανός Κώδικας (438 μ.Χ.)**, περιλάμβανε όλα τα αυτοκρατορικά διατάγματα μετά το 312 μ.Χ. και βοήθησε στην **απονομή δικαιοσύνης**.

Αιρέσεις (ορισμός)

Ήταν οι παρεκκλίσεις από την ορθή χριστιανική διδασκαλία (Ορθοδοξία), όπως αυτή διατυπώθηκε επίσης από την Εκκλησία στις οικουμενικές συνόδους, με τη βοήθεια του κράτους. Σημαντικότερες ήταν ο Αρειανισμός, ο Νεστοριανισμός και ο Μονοφυσισμός.

Μέτρα κατά της αρχαίας θρησκείας

Ιουλιανός: Επανέφερε τη λατρεία των θεών του Ολύμπου.

- Απαγόρευσε στους χριστιανούς να διδάσκουν σε μη χριστιανικά σχολεία.
- **Αυτοκράτορας Θεοδόσιος :** Έκλεισε ναούς και μαντεία της αρχαίας θρησκείας.
- Απαγόρευσε τους Ολυμπιακούς Αγώνες και τα Ελευσίνια Μυστήρια.

Ο ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

- Οι δήμοι (Πράσινοι-Βένετοι) ήταν αθλητικά σωματεία του Ιπποδρόμου, που είχαν όμως και πολιτική δύναμη. Το 532 μ.Χ εξεγέρθηκαν.

Αποτελέσματα:

- Ενισχύθηκε η αυτοκρατορική εξουσία.
- Περιορίστηκε η δύναμη των δήμων.

Μέτρα του Ιουστινιανού:

Οικονομικός τομέας

- Περιορίσε τους μεγαλογαιοκτήμονες.
- Ενίσχυσε τους ελεύθερους αγρότες, γιατί πλήρωναν φόρους στην κεντρική εξουσία.

Θρησκευτικός τομέας

- Επέβαλε την Ορθοδοξία σε όλη την αυτοκρατορία.
- Έκανε διώξεις των αιρετικών και των οπαδών της αρχαίας θρησκείας.
- Έκλεισε τη Νεοπλατωνική Ακαδημία στην Αθήνα (529 μ.Χ.).
- Διέδωσε το χριστιανισμό στους λαούς του Καυκάσου και της ανατολικής Αφρικής.

Νομοθεσία

- Έκανε την κωδικοποίηση του Ρωμαϊκού Δικαίου.
- Συγκρότησε μια επιτροπή ειδικών, που ανέλαβε την αναθεώρηση του ισχύοντος Δικαίου, γιατί οι νόμοι ήταν πολλοί και έρχονταν πολλές φορές σε σύγκρουση μεταξύ τους.

• Εξέδωσε νέα νομοθετικά έργα:

1. Ιουστινιάνειος Κώδικας: Περιείχε αυτοκρατορικούς νόμους πριν από τον ίδιο.
2. Πανδέκτης: Περιείχε γνώμες Ρωμαίων νομικών.
3. Εισηγήσεις: Ήταν εγχειρίδιο για αρχάριους σπουδαστές Νομικής.
4. Νεαρές: νέοι νόμοι που εκδόθηκαν μετά το 534 στα ελληνικά.

Ποιος ήταν ο βασικός σκοπός της πολιτικής του Ιουστινιανού και με ποιους τρόπους προσπάθησε να τον πετύχει;

Βασικός του σκοπός ήταν να διατηρήσει την ενότητα της Αυτοκρατορίας και το κύρος της βασιλείας του, Προσπάθησε να τα εξασφαλίσει με τους εξής τρόπους:

- α. κατέστειλε την εξέγερση των δόμων του Ιπποδρόμου και του λαού της Κωνσταντινούπολης - Στάση του Νίκα (532)
- β. ενίσχυσε την αυτοκρατορική εξουσία και περιόρισε σημαντικά τη δύναμη των δόμων
- γ. περιόρισε τη δύναμη των μεγάλων γαιοκτημόνων και προστάτευσε τους ελεύθερους αγρότες
- δ. επέβαλε την Ορθοδοξία και ανέστειλε τη λειτουργία της Νεοπλατωνικής Ακαδημίας στην Αθήνα (529).
- ε. κωδικοποίησε το Ρωμαϊκό Δίκαιο στ. συνέβαλε, με την εξωτερική του πολιτική, στην αποκατάσταση της Ρωμαϊκής Οικουμένης (στην ανόρθωση της ρωμαϊκής εξουσίας στη Δύση)
- ζ. κατασκεύασε σημαντικά κτίσματα, με κορυφαίο έργο του την Αγία Σοφία στην Κωνσταντινούπολη.

.Εξωτερική πολιτική

Στόχος Ιουστινιανού

Η αποκατάσταση της ρωμαϊκής οικουμένης.

Δύση: Το Βανδαλικό βασίλειο της βόρειας Αφρικής καταλύθηκε εύκολα.

- Το Οστρογοθικό βασίλειο της Ιταλίας έπεσε μετά από σκληρούς αγώνες.
- Από το Βησιγοθικό βασίλειο στην Ισπανία κατακτήθηκαν μερικές παραθαλάσσιες περιοχές.

Ανατολή: Ο Πέρσης βασιλιάς Χοσρόης Α' κατέλαβε πολλές περιοχές. Το 562 μ.Χ. υπογράφηκε συνθήκη ειρήνης Βυζαντίου-Περσίας.

Βορράς: Χτίστηκαν φρούρια για να αναχαιτιστούν οι εισβολές των Σλάβων.

- Δόθηκαν πολλά χρήματα για την εξαγορά της ειρήνης.

■ Συνέπειες εξωτερικής πολιτικής

- Οι ευρωπαϊκές επαρχίες απογυμνώθηκαν από στρατεύματα, που πήγαν στη Δύση και στην Ανατολή.
- Το δημόσιο ταμείο άδειασε.
- Εξασθένησε η διεθνής θέση του Βυζαντίου.
- Οι διάδοχοι του Ιουστινιανού δε θα διατηρούσαν την εδαφική του ακεραιότητα.

Γιατί ο Ιουστινιανός αναθεώρησε και κωδικοποίησε το ισχύον ρωμαϊκό Δίκαιο;

Κατά τους πρωτοχριστιανικούς αιώνες η απόδοση της δικαιοσύνης ήταν μια εξαιρετικά δύσκολη υπόθεση εξαιτίας του χάους που επικρατούσε στη ρωμαϊκή νομοθεσία. Ο μεγάλος αριθμός των νέων διατάξεων, οι αντιφατικές ερμηνείες των νόμων και το γεγονός ότι πολλά από τα έργα κλασικών νομομαθών ήταν πλέον δυσεύρετα είχαν ως αποτέλεσμα μα μην μπορεί να βρει κανείς άκρη στο ρωμαϊκό Δίκαιο, ούτε οι πιο ειδικοί νομομαθείς. Αυτή η κατάσταση παγίδευε τη διοίκηση, ταλαιπωρούσε δικαστές και δικηγόρους.

Για να απαλλάξει, λοιπόν, το ισχύον ρωμαϊκό Δίκαιο από τις ασάφειες, τις αντιφάσεις, τις επικαλύψεις και τη σύγχυση και για να το καταστήσει προσιτό στους χρήστες, ώστε να μπορούν αυτοί να το αξιοποιήσουν πρακτικά, το κωδικοποίησε. Αλλά δεν περιορίστηκε μόνο στην οργάνωση της υπάρχουσας νομοθεσίας· την αναθεώρησε κιόλας εμπλουτίζοντας την και με νέες διατάξεις, προκειμένου αυτή να υπηρετεί τις νέες ανάγκες που δημιουργούσαν οι καινούριες συνθήκες.

Αγία Σοφία

Ρυθμός: Βασιλική μετά τρούλου (συνδυασμός των μακρόστενων ρωμαϊκών κτιρίων, των βασιλικών, με τα περίκεντρα -κυκλικά- κτίρια).

Αρχιτέκτονες: Ανθέμιος - Ισιδωρος. Έφτιαξαν τα σχέδια και επέβλεπαν τις εργασίες.

Τρούλος: Δόθηκε έμφαση στον καθ' ύψος άξονα του ναού.

Φωτισμός: Στις γωνίες του κεντρικού τετραγώνου υπάρχουν 4 ογκώδεις πεσσοί (κολόνες), οι οποίοι συνδέονται με τόξα, που σχηματίζουν ημισφαιρικά τρίγωνα και δημιουργούν ένα στεφάνι, στο οποίο στηρίζεται ο τρούλος.

Πολύ φως μπαίνει από τα παράθυρα του τρούλου και φωτίζει το εσωτερικό του ναού.

Σημασία: Υμνήθηκε για το κάλλος και το μέγεθός της.

- Η μόνη διασωθείσα από τους 32 ναούς του Ιουστινιανού.
- Έγινε σύμβολο και πηγή έμπνευσης για το νεότερο Ελληνισμό.

Δήμοι : Αθλητικά σωματεία που είχαν την ευθύνη της οργάνωσης ιππικών και άλλων αγώνων. Με την πάροδο του χρόνου απέκτησαν και πολιτική δύναμη.

Ο Ηράκλειος και η δυναστεία του (610-717): Εσωτερική μεταρρύθμιση και αγώνας επιβίωσης.

Το Βυζάντιο σε κρίση.

Οικονομική κρίση 6ου-7ου αι.

Αιτίες : Λοιμοί, κακές σοδείες, σεισμοί και εισβολές στα εδάφη της αυτοκρατορίας.

Συνέπειες

- Εγκατάλειψη ή παρακμή των πόλεων.
- Μείωση του πληθυσμού.
- Υποχώρηση του εμπορίου και της νομισματικής κυκλοφορίας.
- Παραμέληση του στρατού.

Η αντεπίθεση του Ηρακλείου

Θρησκευτικός χαρακτήρας εκστρατειών

- Ο στόχος των εκστρατειών κατά των Περσών ήταν η **ανάκτηση του Τιμίου Σταυρού**, του ιερότερου κειμηλίου του χριστιανισμού.
- Η μαχητικότητα και το φρόνημα των στρατιωτών ενισχύθηκαν από φλογερές **ομιλίες** κατά των εχθρών του χριστιανισμού.

Θέματα: Διοικητικές επαρχίες με δικό τους στρατό, που δημιουργήθηκαν τον 7ο αι. στη Μικρά Ασία. (Τα αντίστοιχα στη Δύση λέγονταν **εξαρχάτα**)

Θεματικός στρατός

- Υπηρετούσαν ελεύθεροι **στρατιώτες-αγρότες**, στους οποίους το κράτος παραχωρούσε στρατιωτικά κτήματα (**στρατιωτόπια**).
- Με τα έσοδα τους συντηρούσαν τις οικογένειες τους, αγόραζαν τον οπλισμό τους και κάλυπταν τα έξοδα των εκστρατειών.
- Αντικατέστησαν τους μισθοφορικούς στρατούς, αποτελώντας μια μορφή εθνικού στρατού, που ήταν πολύ πιο αποτελεσματικός αμυντικά.

Εξελληνισμός Βυζαντίου

- Επίσημη γλώσσα έγινε η ελληνική στην πολιτική και στη στρατιωτική διοίκηση.
- Οι ρωμαϊκοί τίτλοι των αυτοκρατόρων αντικαταστάθηκαν από ελληνικούς. Ο Ηράκλειος ονομάστηκε **«πιστός εν Χριστώ»** βασιλεύς.
- Ο εξελληνισμός αποτέλεσε το οριστικό τέλος της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και την αρχή της μεσαιωνικής ελληνικής Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

Ίδρυση και αρχές του Ισλάμ

Ισλάμ

- **Ορισμός:** Μονοθεϊστική θρησκεία που ίδρυσε ο Μωάμεθ το 622.
- **Σημασία όρου:** **Ισλάμ** = αφοσίωση και πίστη στο θέλημα του Θεού.
- **Συνέπεια:** Η ίδρυση του Ισλάμ βοήθησε στη συνένωση των Αράβων και στην εξάπλωση τους, που επηρέασε την παγκόσμια ιστορία.

Μωάμεθ - Προφήτης

- Ήταν οδηγός καραβανιών, που ταξίδευε στις χώρες της Εγγύς Ανατολής.
- Γνώρισε στα ταξίδια του το χριστιανισμό και τον ιουδαϊσμό, επηρεάστηκε από τις δύο θρησκείες και διακήρυξε τις αρχές του ισλαμισμού.
- Το 622 (το έτος της Εγίρας = αποδημίας) διώχτηκε από τη Μέκκα, την πατρίδα του, και πήγε στη Μεδίνα, όπου απέκτησε πυρήνα πιστών οπαδών. **Το έτος της Εγίρας** αποτέλεσε την αφετηρία του χρονολογικού συστήματος των Αράβων.
- Μέσα σε μία δεκαετία (622-632), μέχρι το θάνατο του Μωάμεθ, το Ισλάμ επεκτάθηκε σε όλη την Αραβία.

Κοράνι (=λόγος Θεού)

- Είναι το ιερό βιβλίο της νέας θρησκείας.
- Απαιτούσε από τους πιστούς (**μουσλίμ**) να διαδώσουν το Ισλάμ με ιερό πόλεμο (τζι-χάντ) κατά των απίστων.
- Απαγόρευε στους μουσλίμ να καταναγκάσουν σε αλλαγή θρησκείας τους χριστιανούς και τους Ιουδαίους.
- Οι πιστοί που πέθαιναν στον ιερό πόλεμο ονομάζονταν μάρτυρες της πίστης και εξασφάλιζαν τον Παράδεισο.

Ποιες ήταν οι εντολές του Κορανίου στους μουσουλμάνους για τη διάδοση της πίστης τους;

- Απαιτούσε από τους πιστούς (μουσλίμ) να διαδώσουν το Ισλάμ με ιερό πόλεμο (τζι-χάντ) κατά των απίστων.
- Απαγόρευε στους μουσλίμ να καταναγκάσουν σε αλλαγή θρησκείας τους χριστιανούς και τους Ιουδαίους.
- Οι πιστοί που πέθαιναν στον ιερό πόλεμο ονομάζονταν μάρτυρες της πίστης και εξασφάλιζαν τον Παράδεισο.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

1. -Εγίρα: Το έτος αποδημίας του Μωάμεθ από τη Μέκκα στην πατρίδα του Μεδίνα, όπου δημιούργησε πυρήνα πιστών, και η έναρξη του χρονολογικού συστήματος των Αράβων και μουσουλμάνων.

2. -Κοράνι: Σήμαινε «λόγος Θεού» και ήταν το ιερό βιβλίο της θρησκείας των μουσουλμάνων.

Δώστε τον ορισμό της Εικονομαχίας, τους πρωτεργάτες και τις ενέργειες τους:

Η Εικονομαχία ήταν πνευματική κίνηση, που διήρκεσε έναν περίπου αιώνα, από τις αρχές του 8ου ως τα μέσα του 9ου αι., και αφορούσε το ζήτημα αν η λατρεία των εικόνων ήταν σύμφωνη με τις αρχές της Ορθοδοξίας.

Οι πρωτεργάτες της Εικονομαχίας ήταν οι αυτοκράτορες:

- α) Ο Λέων Γ' ο Ίσαυρος, το 726 απομάκρυνε την εικόνα του Χριστού από τη Χαλκή Πύλη της Κωνσταντινούπολης, ενώ το 730 εξέδωσε εικονομαχικό διάταγμα, με το οποίο απαγορευόταν η λατρεία των εικόνων, με βαριές τιμωρίες για τους παραβάτες.
- β) Ο Κωνσταντίνος Ε' ο Ίσαυρος, ο οποίος καταδίωξε τους μοναχούς και κατέστρεψε τις μονές, που ήταν προπύργια της εικονολατρίας.

Ποια ήταν τα αίτια της εικονομαχικής πολιτικής των Ισαύρων;

- 1. Η διάθεση των Ισαύρων να ευνοήσουν τους κατοίκους των ανατολικών επαρχιών, που είχαν ανεικονικές αντιλήψεις, αλλά συγχρόνως προστάτευαν τα σύνορα της Μικράς Ασίας από τους Άραβες.
- 2. Οι δεισδιαιμονίες και οι υπερβολές στη λατρεία των εικόνων.
- 3. Η επιθυμία των Ισαύρων να περιορίσουν την επιρροή των μοναχών στους υπηκόους.
- 4. Η αντίληψη ότι οι ήττες των Βυζαντινών από τους εχθρούς οφείλονταν στη θεϊκή οργή για την ειδωλολατρική λατρεία των εικόνων.

Ποιες ήταν οι συνέπειες της Εικονομαχίας στην εσωτερική και εξωτερική πολιτική του Βυζαντίου, καθώς και στον πολιτισμό;

Συνέπειες της Εικονομαχίας

- (Εσωτερική κατάσταση) Δίχασε το βυζαντινό λαό.
- (Εξωτερική πολιτική) Η δυσaréσκεια της Ρώμης για τους εικονομάχους αυτοκράτορες την έστρεψε στην αναζήτηση βοήθειας από τους Φράγκους.
- (Τέχνη) Απαγορεύτηκε η αναπαράσταση θείων προσώπων και καταστράφηκαν πολύτιμα έργα τέχνης.
- (Γράμματα) Υποχώρησε η ενασχόληση με τα γράμματα και καταστράφηκαν τα κείμενα των εικονομάχων μετά την επικράτηση των εικονολατρών.

Η Κυριακή της Ορθοδοξίας: Γιορτάζεται σε ανάμνηση της οριστικής αναστήλωσης των ιερών και σεπτών εικόνων στη Βασιλεύουσα από την Αυτοκράτειρα Θεοδώρα (το 842) όπου και έπαψε από το γεγονός αυτό ο μακροχρόνιος σάλος που είχε δημιουργηθεί εκ του ζητήματος των εικόνων.

Ίδρυση της σχολής της Μαгнаύρας

- **Ίδρυση:** Την πρωτοβουλία για την ίδρυση είχε ο **Βάρδας**.
- **Διεύθυνση:** Την ανέλαβε ο **Λέων Φιλόσοφος** ή Μαθηματικός, διάσημος επιστήμονας, που είχε προσκληθεί και από το χαλίφη Αλ Μαμοϋν να διδάξει στο πανεπιστήμιο της Βαγδάτης.
- **Σχολές:** Φιλοσοφίας, γεωμετρίας, αστρονομίας και γραμματικής.
- **Δραστηριότητα:** Η σχολή ανέπτυξε μεγάλη πνευματική δραστηριότητα και προετοίμασε την **αναβίωση των αρχαίων γραμμάτων** επί Κωνσταντίνου Πορφυρογέννητου.

Φώτιος

- Συγκέντρωνε και μελετούσε **χειρόγραφα** της αρχαίας ελληνικής γραμματείας, όπως και άλλοι λόγιοι της εποχής.
- Σημαντικότερο έργο του ήταν η **Μυριόβιβλος**, που περιείχε 300 περίπου φιλολογικά δοκίμια για αρχαία ελληνικά έργα.
- Έγραψε ένα λεξικό, ομιλίες και θεολογικά έργα.
- Οργάνωσε τον εκχριστιανισμό των Σλάβων, ως πατριάρχης της Εκκλησίας.

Πώς δημιουργήθηκαν τα ακριτικά τραγούδια και ποια η συμβολή τους στην πολιτιστική εξέλιξη της βυζαντινής λογοτεχνίας;

Ακριτικά τραγούδια

- ☐ Είναι βυζαντινά επικά τραγούδια, που γράφονταν από ανώνυμους τραγουδοποιούς που αντλούσαν το υλικό τους από τους πολέμους των ακριτών στα βυζαντινά σύνορα με τους Άραβες.
- ☐ Βασικοί ήρωες: ο Διγενής Ακρίτας και ο Αρμούρης:

Τραγουδιόνταν από περιφερόμενους τραγουδιστές στις επαρχίες της Μικράς Ασίας. Θεωρούνται τα σημαντικότερα δείγματα της δημόδους ή λαϊκότροπης λογοτεχνίας των βυζαντινών.

Η βυζαντινή εποποιία. Επικοί αγώνες και επέκταση της αυτοκρατορίας

Οικονομικές συνέπειες των πολέμων

1. Ανθιση της οικονομίας

- Νέα εδάφη, παραγωγικό δυναμικό (αγρότες) και έσοδα (φόροι) προστέθηκαν από τις κατακτήσεις και την επέκταση των βυζαντινών συνόρων.
- Ειρηνική καλλιέργεια της γης, λόγω της διακοπής των αραβικών επιδρομών.
- Πολλαπλασιάστηκαν η παραγωγή και τα νομισματικά αποθέματα του Βυζαντινού κράτους.

2. Ενίσχυση του διεθνούς κύρους της αυτοκρατορίας

- Γεννήθηκαν συναισθήματα αυτοπεποίθησης και περηφάνιας στους υπηκόους.

ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Δυνατοί : Οι δυνατοί ήταν οι πολιτικοί, στρατιωτικοί και θρησκευτικοί άρχοντες και οι διαχειριστές της αυτοκρατορικής, κρατικής, εκκλησιαστικής και μοναστικής περιουσίας.

Αποτελούνταν από την

- Αριστοκρατία της γης (επαρχιακή). Μεγαλοκτηματίες
- Αριστοκρατία των αξιωμάτων (αστική). Ευγενείς

Αποτελούσαν απειλή τόσο για τους μικροκαλλιεργητές όσο και για το ίδιο το κράτος γιατί:

Οι δυνατοί επιδίωκαν να πάρουν τη γη των φτωχών καλλιεργητών, να αποσπάσουν προνόμια και να κατακτήσουν την πολιτική εξουσία.
Το Βυζαντινό Κράτος έδινε εκείνη την περίοδο ιδιαίτερη βαρύτητα στην προστασία των μικρών καλλιεργητών, γιατί αυτοί:

- Με τους φόρους που πλήρωναν εξασφάλιζαν το μεγαλύτερο μέρος των κρατικών εσόδων.
- Αποτελούσαν την κύρια βάση του στρατού.

Μέτρα κατά των δυνατών από τους Μακεδόνες αυτοκράτορες :

- Κατά την πώληση ενός κομματιού κοινοτικής γης προτιμώνται ως αγοραστές οι γείτονες ή οι συγγενείς.
- Οι δυνατοί επέστρεφαν στους φτωχούς ιδιοκτήτες τους χωράφια που είχαν καταχραστεί χωρίς αποζημίωση.
- Απαγορεύτηκαν η πώληση και η αγορά στρατιωτικών κτημάτων.
- Περιορίστηκε η αύξηση της εκκλησιαστικής περιουσίας.
- Οι πλούσιοι γαιοκτήμονες πλήρωναν τους φόρους των φτωχών, κάτι που παλαιότερα, επί Νικηφόρου Α', βάρανε όλη την κοινότητα («αλληλέγγυον»)
Αντώνης Πηλαβάκης

Ποια ήταν τα νομοθετικά έργα που εκδόθηκαν από τους Μακεδόνες;

- 1.**Πρόχειρος Νόμος:** Επιλογή νόμων, που αντικατέστησε την Εκλογή (Ισαύρων).
- 2.**Επαναγωγή:** Εισαγωγή στον Πρόχειρο Νόμο, που καθόριζε τις αρμοδιότητες του αυτοκράτορα και του πατριάρχη.
- 3.**Βασιλικά:** Συλλογή νόμων από τις νομικές συλλογές του Ιουστινιανού (60 βιβλία).
- 4.**Επαρχιακόν Βιβλίον:** Διατάξεις που ρύθμιζαν τη λειτουργία των συντεχνιών.
- 5.**Νεαρές:** Νέοι νόμοι, που απέβλεπαν κυρίως στον περιορισμό της μεγάλης γαιοκτησίας.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

Εικονομαχικό διάταγμα: Εκδόθηκε το 730 από το Λέοντα Γ' τον Ίσαυρο και απαγόρευε τη λατρεία των εικόνων, επιβάλλοντας αυστηρές ποινές στους παραβάτες.

Ζ' Οικουμενική Συνοδός: Έγινε το 787 από την αυτοκράτειρα Ειρήνη την Αθηναία και αποκατέστησε τις εικόνες με την αναστήλωση τους και την απόδοση σε αυτές τιμητικής προσκύνησης.

Μυριόβιβλος: Έργο του πατριάρχη Φωτίου, που περιείχε 300 περίπου φιλολογικά δοκίμια για αρχαία ελληνικά έργα.

Δυνατοί: Αποτελούνταν από την αριστοκρατία της γης, που ήταν μεγαλοκτηματίες ευγενείς, και από την αριστοκρατία των αξιωμάτων, που ήταν πολιτικοί, στρατιωτικοί και θρησκευτικοί άρχοντες και διαχειριστές της αυτοκρατορικής, της κρατικής και της εκκλησιαστικής περιουσίας.

Νεαρές: Ήταν νέοι νόμοι, που εκδόθηκαν την εποχή της Μακεδόνικης δυναστείας και απέβλεπαν κυρίως στον περιορισμό της μεγάλης γαιοκτησίας.

Αποστρατιωτικοποίηση Βυζαντίου, εξαιτίας της ψευδαίσθησης που είχε δημιουργηθεί ότι θα υπάρχει διαρκής ειρήνη. Έγιναν οι εξής **ενέργειες αποστρατιωτικοποίησης:**

- παραμέληση του στόλου, που ήταν «η δόξα της Ρωμανίας»
- διάλυση των θεμάτων και του θεματικού στρατού
- αντικατάσταση της υποχρεωτικής στρατιωτικής θητείας από ένα φόρο που χρησιμοποιήθηκε για τη στρατολογία ξένων μισθοφόρων
- τοποθέτηση ξένων σε ανώτερες θέσεις.

Ήττα από Σελτζούκους στο Ματζικέρτ

- Οι Σελτζούκοι Τούρκοι συνέτριψαν το βυζαντινό στρατό στο Ματζικέρτ (1071) εξαιτίας της έλλειψης οπλισμού, πειθαρχίας και ηθικού..

Θεσμός πρόνοιας

- Ενεργοποιήθηκαν στρατιωτικά οι ευγενείς με την ισόβια παραχώρηση από το κράτος εκτάσεων γης (πρόνοια) για καλλιέργεια και με την είσπραξη φορολογικών εσόδων.
- Οι ευγενείς ονομάστηκαν **προνοιάρη** και έγιναν άρχουσα τάξη, ενώ η θέση των φτωχών αγροτών χειροτέρευσε.

Καταστροφή του Βυζαντινού στρατού στο Μυριοκέφαλο της Φρυγίας.

- **Πότε:** Επί βασιλείας **Μανουήλ Α' (1176)** από το σουλτάνο των Σελτζούκων που οργάνωσε την επίθεση.

• Συνέπειες:

1. Παγιώθηκε η θέση των Τούρκων στη Μικρά Ασία.
2. Εξισλαμισμός της Μικράς Ασίας, λόγω των σφαγών, των λεηλασιών, της πείνας και της πανούκλας.

Ποια προνόμια παραχωρήθηκαν στους Βενετούς από τον Αλέξιο Α', για ποιο λόγο και ποιες συνέπειες είχαν για την οικονομική πολιτική του Βυζαντίου;

Ο Αλέξιος Α' με το χρυσόβουλο (επίσημη έγγραφη συμφωνία που είχε την υπογραφή και τη χρυσή βούλα του αυτοκράτορα) το 1082 παραχώρησε προνόμια στους Βενετούς:

1. Έδωσε τίτλους και χρηματικές χορηγίες σε Ενετούς άρχοντες.
2. Παραχώρησε αποβάθρες και εμπορικά καταστήματα στην πρωτεύουσα.
3. Απάλλαξε το ενετικό εμπόριο από όλους τους δασμούς σε όλα τα βυζαντινά λιμάνια.

Σημασία(συνέπειες) συνθήκης

- Το Βυζάντιο παραιτήθηκε από τα φορολογικά, ναυτιλιακά και οικονομικά δικαιώματά του.
- Οι Βενετοί ίδρυσαν πανίσχυρη αποικιακή αυτοκρατορία.
- Το Βυζάντιο έχασε το ρόλο του μεσάζοντα στο εμπόριο μεταξύ Αράβων-δυτικής Ευρώπης και την κυρίαρχη θέση του στη Μεσόγειο.

Ποια ήταν η βασική αιτία του Σχίσματος των δύο Εκκλησιών, πώς πραγματοποιήθηκε και ποια η σημασία του;

Ορισμός : Η διάσπαση της χριστιανικής εκκλησίας σε Ανατολική και Δυτική , κατά το έτος 1054

- **Αιτία:** Ο ανταγωνισμός πατριαρχείων Ρώμης και Κωνσταντινούπολης σε σχέση με το ζήτημα κυριαρχίας στη χριστιανική οικουμένη.
- **Συνθήκες:** Ανένδοτη στάση και αλαζονεία των δύο πλευρών (καρδινάλιου Ουμβέρτου - πατριάρχη Κηρουλάριου) κατά την προσπάθεια επίλυσης λειτουργικών και δογματικών διαφορών, που δεν ήταν αφεύρως.
- **Αποτελέσματα:** Σχίσμα των δύο Εκκλησιών, που χωρίστηκαν σε Ορθόδοξη και Ρωμαιοκαθολική επί αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Θ'.
- **Σημασία:** Ανυπολόγιστη ως προς τις μελλοντικές αρνητικές επιπτώσεις για τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία.

Οι σταυροφορίες και η πρώτη άλωση της πόλης

- **Πότε:** Οι σταυροφορίες ήταν μια κίνηση που ξεκίνησε στη Δύση τον 11ο αι.
- **Από ποιον:** Προήλθε από πρωτοβουλία των παπών.
- **Σκοπός:** Η απελευθέρωση του Παναγίου Τάφου και των Αγίων Τόπων, που είχαν κατακτήσει οι Σελτζούκοι το 1077.
- **Παράγοντες:** - Η φημολογία για ωμότητες Αράβων και Τούρκων κατά των προσκυνητών.
 - Τα οικονομικά προβλήματα της Δύσης.
 - Το κάλεσμα για βοήθεια του Αλεξίου Α' Κομνηνού.

Ποιος ήταν ο χαρακτήρας της Α' Σταυροφορίας και σε ποιες μορφές διακρίνεται;

- Α' Σταυροφορία

- Κηρύχθηκε από τον πάπα Ουρβανό Β' στη Γαλλία (1095).
- Είχε κυρίως θρησκευτικό χαρακτήρα.
- Διακρίνεται σε λαϊκή και φεουδαρχική σταυροφορία.

Λαϊκή:

- Προηγήθηκε, αλλά τη συνέτριψαν οι Τούρκοι.

Φεουδαρχική (αποτελέσματα)

- Οι φεουδάρχες νίκησαν τους Τούρκους.
- Πήραν εδάφη της Μικράς Ασίας, πολλά από τα οποία παραχώρησαν στο Βυζάντιο, με βάση τη συμφωνία τους με τον Αλέξιο.
- Ίδρυσαν ηγεμονίες και αυτοτελή κρατίδια στη Συρία και στην Παλαιστίνη.
- Οι στρατιώτες πολέμησαν με αυταπάρνηση και γνήσιο θρησκευτικό πάθος.

Δεύτερη και τρίτη σταυροφορία (12^{ος} αι.)

Δεν είχαν επιτυχία.

Το Βυζάντιο κατά την τρίτη σταυροφορία έχασε την Κύπρο, που την κατέλαβαν οι Δυτικοί (1192). Στον έλεγχο τους παρέμεινε για τέσσερις αιώνες.

Η τέταρτη σταυροφορία

Μετά την πρώτη σταυροφορία υποχώρησαν τα θρησκευτικά κίνητρα και κυριάρχησαν τα υλικά κίνητρα.

Οι σταυροφόροι, που αρχικά είχαν στόχο την Αίγυπτο και τη Συρία, κατέλαβαν τελικά την Κωνσταντινούπολη.

Η εκτροπή της σταυροφορίας οφείλεται στις ενέργειες του δόγη της Βενετίας Ερρίκου Δάνδολου που αξιοποίησε πρόσκληση του Αλέξιου Αγγέλου αυτός αποσκοπούσε στην επάνοδο του πατέρα του Ισαάκιου Αγγέλου στο θρόνο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

Αποτελέσματα Δ΄ σταυροφορίας

- Οι σταυροφόροι αρχικά παρέδωσαν την πόλη στον Ισαάκιο Άγγελο, αλλά όταν αυτός δεν εξόφλησε το χρέος του, **την κατέλαβαν** πραγματοποιώντας πρωτοφανείς σφαγές και λεηλασίες (1204).
- Ύστερα από συμφωνία Βενετών και σταυροφόρων, υπήρξε **διανομή των εδαφών της Αυτοκρατορίας**. Τη θέση της Αυτοκρατορίας κατέλαβε πλέον ένας σημαντικός αριθμός **λατινικών και ελληνικών κρατιδίων**.

Γενίτσαροι :Τούρκοι στρατιώτες του πεζικού που ανήκαν σε ένα σώμα το οποίο αποτελούσαν παιδιά χριστιανών, που τα εξισλάμιζαν και τα εκπαιδεύαν στρατιωτικά σε μικρή ηλικία.

Παιδομάζωμα: Η υποχρεωτική στρατολόγηση των χριστιανοπαίδων για την ενίσχυση του στρατού των Οθωμανών.

Άλωση της Πόλης

29 Μαΐου 1453

Οι Βυζαντινοί, με αυτοκράτορα τον Κωνσταντίνο ΙΑ

Οι Οθωμανοί Τούρκοι με τον Μωάμεθ Β' Πορθητή.

Λόγοι αποτυχίας

Οι Βυζαντινοί, με αυτοκράτορα τον Κωνσταντίνο ΙΑ, είχαν λίγες δυνάμεις.

- ▶ Δεν είχαν βοήθεια από τα χριστιανικά κράτη της Δύσης.

Συνέπειες:

Θρήνος για την πτώση του βυζαντινού μεγαλείου και την Άλωση της Πόλης.

- ▶ Γεννήθηκε η ελπίδα για Ανάσταση του Γένους.
- ▶ Οι λόγιοι πήγαν στη Δύση και μετέφεραν εκεί το πνεύμα του Βυζαντίου.
- ▶ Οι Οθωμανοί έκλεισαν τους εμπορικούς δρόμους της Ανατολής για τους Ευρωπαίους, που αναζήτησαν νέους.

Αναγέννηση : Καλλιτεχνικό και πνευματικό κίνημα που ξεκίνησε το 15ο-16ο αι. στην Ευρώπη.

Ανθρωπισμός: έτσι ονομάστηκε η συστηματική ενασχόληση με τα κείμενα της Αρχαιότητας (για να αντλήσει ιδέες ο άνθρωπος της Αναγέννησης.)

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Να αναφέρετε τους λόγους της κατάληψης της Κύπρου από τους Ρωμαίους;

1. Οι Ρωμαίοι είχαν σοβαρότατους λόγους, στρατιωτικούς, οικονομικούς και πολιτικούς, για τους οποίους ήθελαν να καταλάβουν την Κύπρο.

- Η στρατηγική θέση της Κύπρου θα της επέτρεπε να ελέγχει και να διατηρεί την κυριαρχία της στην Εγγύς Ανατολή.
- η δήμευση της περιουσίας του Κύπριου βασιλιά θα απέφερε σημαντικά έσοδα στα άδεια ταμεία του κράτους.
- Ο χαλκός και τα άλλα ορυκτά, τα διάφορα προϊόντα, η άφθονη ξυλεία που διέθετε το νησί, θα πρόσφεραν πολλά οικονομικά οφέλη στους Ρωμαίους.

Ποιες οι συνέπειες της ρωμαϊκής κατάκτησης;

• Συνέπειες.

- Ο πρώτος διοικητής της Κύπρου Κάτωνας δήμευσε τη βασιλική περιουσία. Τα χρήματα μεταφέρθηκαν στη Ρώμη και κατασπαταλήθηκαν στους εμφυλίους πολέμους. Την πολιτική της στυγνής εκμετάλλευσης και της οικονομικής απομύζησης εφάρμοσαν όλοι σχεδόν οι διοικητές που υπηρέτησαν στην Κύπρο.
- Επέβαλαν βαριά φορολογία στους κατοίκους, οι οποίοι έγιναν θύματα των Ρωμαίων κεφαλαιούχων, που δάνειζαν με υπέρογκους τόκους.
- Ακόμα ρωμαϊκός στρατός στρατοπέδευε στις πόλεις κατά τη διάρκεια του χειμώνα, δημιουργώντας με την παρουσία του τεράστια προβλήματα στους κατοίκους, που ήταν επιπλέον υποχρεωμένοι να πληρώνουν για τη συντήρησή του.
- Η άφθονη ξυλεία, που διέθετε το νησί, χρησιμοποιήθηκε για την κατασκευή πλοίων, με συνακόλουθη επίπτωση τη δασική αποψίλωση του νησιού.

Πρωτοβυζαντινή περίοδος (4ος - 7ος αι. μ.Χ.)

- Διοίκηση. Η Κύπρος περιλήφθηκε στην επαρχία της Ανατολής, όταν η πρωτεύουσα του Ρωμαϊκού Κράτους μεταφέρθηκε στην Κωνσταντινούπολη. Το 395 μ.Χ., όταν ο Μέγας Θεοδόσιος διαίρεσε τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία σε δύο τμήματα, αποτέλεσε τμήμα του Ανατολικού Βυζαντινού Κράτους. Ο διοικητής του νησιού διοριζόταν από τον κόμη της Αντιόχειας και αργότερα από τον ίδιο τον αυτοκράτορα.

Η Κύπρος διαιρέθηκε σε δεκατέσσερις διοικητικές περιφέρειες αντί σε τέσσερις, που υπήρχαν στα χρόνια της Ρωμαϊοκρατίας. Πρωτεύουσα του νησιού έγινε αυτή την περίοδο η Σαλαμίνα που μετονομάστηκε σε Κωνσταντία.

Ποιοι υπήρξαν οι σημαντικότεροι παράγοντες ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας κατά τη διάρκεια των πρωτοβυζαντινών χρόνων;

Οι σημαντικότεροι παράγοντες που βοήθησαν στην οικονομική ανόρθωση υπήρξαν

- Οι ειρηνικές συνθήκες που επικράτησαν αυτή την περίοδο,
- η εργατικότητα του λαού,
- το ενδιαφέρον των βυζαντινών αυτοκρατόρων και ιδιαίτερα του Ιουστινιανού και του Ηρακλείου,
- η χρησιμοποίηση της Κύπρου ως σταθμού ανεφοδιασμού των βυζαντινών στρατευμάτων,
- η μείωση της βαριάς φορολογίας,

■ Ποιες ήταν οι κυριότερες ασχολίες των Κυπρίων την περίοδο αυτή;

Οι χωρικοί ασχολήθηκαν απερίσπαστοι στην καλλιέργεια των σιτηρών, των αμπελιών και των καρποφόρων δέντρων. Την εποχή του Ιουστινιανού οι Κύπριοι γνώρισαν και ανέπτυξαν τη μεταξουργία, που έγινε ένας από τους σημαντικότερους και πιο προσοδοφόρους τομείς της βιοτεχνίας. Τα χρόνια αυτά αναπτύχθηκαν ακόμα η χαλκουργία, η αργυροχοία, η χρυσοχοία καθώς και η ναυπηγική τέχνη.

Το αυτοκέφαλο της εκκλησίας της Κύπρου

Ο όρος σημαίνει το δικαίωμα της εκκλησίας της Κύπρου να διορίζει και να χειροτονεί τους επισκόπους και τον αρχιεπίσκοπο της.

Απόπειρες πατριαρχείου Αντιοχείας

α' απόπειρα. Επιχειρήματα υποταγής:

Η Κύπρος ανήκε διοικητικά στην Αντιόχεια , άρα έπρεπε να ανήκει και εκκλησιαστικά.

Αξίωμα πατριάρχη Αντιόχειας : να διορίζει τους Κύπριους επισκόπους.

Αποτέλεσμα:

431 μ.Χ στην Έφεσο έγινε η Γ΄ Οικουμενική Σύνοδος : Η Κύπρος ήταν ανεξάρτητη και αυτοκέφαλη.

β' απόπειρα : Ο χριστιανισμός διαδόθηκε στην Κύπρο από την εκκλησία της Αντιοχείας

Όραμα αρχιεπισκόπου Ανθέμιου : Ο απόστολος Βαρνάβας φανέρωσε τον τόπο ταφής του

.Ανεύρεση ευαγγελίου ευαγγελιστή Ματθαίου και του λειψάνου του αποστόλου Βαρνάβα

.Απόδειξη του αποστολικού χαρακτήρα της εκκλησίας της Κύπρου.

Σύνοδος στην Κωνσταντινούπολη το 478: Επαναβεβαίωση της απόφασης της Γ΄ Οικουμενικής συνόδου. Παραχώρηση προνομίων στην εκκλησία της Κύπρου.

Ποια προνόμια παραχώρησε ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου Ζήνωνας στον αρχιεπίσκοπο Κύπρου Ανθέμιο και ποια η σημασία τους για την Κυπριακή Εκκλησία; **(σελ.70)**

Ο Ζήνωνας παραχώρησε στον αρχιεπίσκοπο Ανθέμιο και τους διαδόχους του αυτοκρατορικά προνόμια:

- να υπογράφουν με κόκκινο μελάνι,
- να φορούν κόκκινο μανδύα κατά τις επίσημες τελετές και
- να φέρουν βασιλικό σκήπτρο αντί τη συνηθισμένη ποιμαντορική ράβδο.

Η αναγνώριση του αυτοκέφαλου ήταν **αποφασιστικής σημασίας** γιατί

- απέκοψε την Εκκλησία της Κύπρου από την Ανατολή, όπου επικρατούσαν οι αιρέσεις με αποτέλεσμα να διατηρήσει αμόλυντη την ορθόδοξη πίστη.
- Η παραχώρηση των προνομίων πρόσφερε κύρος στην Εκκλησία, απαραίτητο για να αντιμετωπίσει τις επιβουλές.
- Υποδήλωνε ακόμα τη δυνατότητα του Αρχιεπισκόπου να ασκεί κοσμική εξουσία.

Αραβικές επιδρομές στην Κύπρο: α) Αίτια β) Συνέπειες

Τα αίτια.

- Οι Άραβες για να επιταχύνουν τις βλέψεις τους για παγκόσμια κυριαρχία έπρεπε να διεκδικήσουν από τους Βυζαντινούς και τη ναυτική κυριαρχία. Η Κύπρος θα μπορούσε να βοηθήσει στην πραγματοποίηση αυτού του στόχου.
- Έτσι η Κύπρος δε θα χρησιμοποιείτο ως ορμητήριο από τους Βυζαντινούς και θα μετατρέπóταν σε αραβική ναυτική βάση για επιθέσεις εναντίον των Βυζαντινών εδαφών στη Μ. Ασία.
- Τα άφθονα ακόμα προϊόντα της θα εφοδίαζαν τον αραβικό στρατό,
- Η ξυλεία του νησιού θα συνέβαλλε στη ναυπήγηση ισχυρού στόλου.

• Συνέπειες.

- Η γεωργική παραγωγή περιορίστηκε,
 - το εμπόριο δε διεξαγόταν ομαλά,
 - οι μεγάλες πόλεις καταστράφηκαν,
 - η φορολογία αυξήθηκε,
 - ο αριθμός των κατοίκων μειώθηκε,
 - ενώ ο φόβος και η ανασφάλεια κυριαρχούσε στις καρδιές τους.
- Η πνευματική και καλλιτεχνική δημιουργία περιορίστηκε.
- Παρόλα αυτά η θρησκευτική πίστη και το εθνικό φρόνημα του λαού δεν κάμφθηκε.

■ Τι προέβλεπε το καθεστώς συγκυριαρχίας που επιβλήθηκε μεταξύ Βυζαντινών και Αράβων στην Κύπρο;

- **Καθεστώς συγκυριαρχίας:** επιβλήθηκε στην Κύπρο το 688/9 μ.Χ. μεταξύ Βυζαντινών και Αράβων. Η Κύπρος θα τηρούσε ουδετερότητα στις μεταξύ τους διαμάχες και οι δύο δυνάμεις θα μοιράζονταν τα έσοδα από τους φόρους που πλήρωναν οι κάτοικοι.

■ Για ποιο λόγο ο αυτοκράτορας Ιουστινιανός ο Β' μετέφερε τους Κυπρίους στον Ελλήσποντο;

- **Μετοικεσία Κυπρίων.** Το 691 μ.Χ. ξεσπά νέος πόλεμος μεταξύ Βυζαντινών και Αράβων και ο αυτοκράτορας Ιουστινιανός ο Β' για να προστατέψει τους Κυπρίους από την εκδικητική μανία των Αράβων τους μετέφερε στον Ελλήσποντο. Η πόλη που κτίστηκε εκεί ονομάστηκε, προς τιμή του αυτοκράτορα, Νέα Ιουστιανούπολη.
- Η Πενθέκτη Οικουμενική Σύνοδος επαναβεβαίωσε το αυτοκέφαλο της Κυπριακής Εκκλησίας και πρόσθεσε στον τίτλο του Αρχιεπισκόπου Κύπρου και τον τίτλο του τόπου που μετοίκησαν: "**Αρχιεπίσκοπος Νέας Ιουστινιανής και πάσης Κύπρου**".

Φραγκοκρατία 12ος - 15ος αι. μ.Χ.

Ποιες ήταν οι εξουσίες του βασιλιά;

Ο βασιλιάς (Το αξίωμα του ήταν κληρονομικό.)

- ήταν ανώτερος πολιτικός και στρατιωτικός ηγέτης.
- Προήδρευε της Υψηλής Αυλής,
- διορίζε όλους τους αξιωματούχους,
- διένεμε τα φέουδα, των οποίων ήταν κύριος, και
- είχε το αποκλειστικό προνόμιο να κόβει νομίσματα.

Ποιες ήταν οι αρμοδιότητες της Υψηλής Αυλής και από ποιους αποτελείτο:

ΥΨΗΛΗ ΑΥΛΗ (ευγενείς 25 χρόνων και άνω)

- Διόριζε τον αντιβασιλέα
- Ενέκρινε τη διανομή των φόρων
- Ρύθμιζε τις σχέσεις βασιλιά-ευγενών
- Συμβούλευε το βασιλιά σε θέματα εσωτερικής πολιτικής
- Ενέκρινε αποφάσεις κήρυξης πολέμου
- Ενέκρινε αποφάσεις υπογραφής διεθνών συμβάσεων και συνθηκών
- Ψήφισε νέους νόμους - ερμήνευε τους παλιούς
- Δίκαζε υποθέσεις ευγενών

■ Ποιοι αποτελούσαν τη Χαμηλή Αυλή; Με ποιες υποθέσεις ασχολείτο το σώμα αυτό:

ΧΑΜΗΛΗ ΑΥΛΗ

(Ενορκοί αστοί που διορίζονταν από το βασιλιά).

- Δίκαζε υποθέσεις αστών – λαού.
- Δίκαζε διαφορές αστών – ευγενών.

■ Τι ήταν οι Ασσίζες της Υψηλής και τι της Χαμηλής Αυλής;

Ασσίζες της Υψηλής Αυλής : ήταν νόμοι διατυπωμένοι στη γαλλική γλώσσα και καθόριζαν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μελών της άρχουσας τάξης . Δεν υπήρξε ανάγκη να μεταφραστούν γιατί απευθύνονταν στην άρχουσα τάξη που αποτελείτο από ξένους υπηκόους.

Ασσίζες της Χαμηλής Αυλής: ήταν νόμοι που γράφτηκαν στην Ιερουσαλήμ και προσαρμόστηκαν στα τοπικά έθιμα και στο βυζαντινό δίκαιο που ίσχυε πριν στην Κύπρο. Επειδή αφορούσαν κυρίως τους Κυπρίους μεταφράστηκαν στην κυπριακή διάλεκτο.

2. Κοινωνία

Από ποιες κοινωνικές τάξεις αποτελείτο η κυπριακή κοινωνία κατά τη διάρκεια της Φραγκοκρατίας;

- **Η τάξη των φεουδαρχών:** Σ' αυτήν ανήκαν οι ευγενείς, ο λατινικός κλήρος και τα μοναχικά τάγματα. Ήταν η άρχουσα τάξη της Κύπρου και είχε υπό την κατοχή της μεγάλες εκτάσεις γης. Οι ευγενείς ήταν αργόσχολοι επαγγελματίες πολέμου (αριστοκρατία του ξίφους), που έλεγχαν και εξανάγκαζαν σε εργασία τον πληθυσμό με την απειλή της χρήσης των όπλων και οικειοποιούνταν μεγάλο μέρος της παραγωγής του. Ζούσαν μέσα στη χλιδή και την πολυτέλεια.

- **Η τάξη των αστών:** Σ' αυτήν ανήκαν οι κάτοικοι των πόλεων. Περιλάμβανε βιοτέχνες, τεχνίτες, εμπόρους, στρατιωτικούς, πολιτικούς υπαλλήλους, γιατρούς, δικηγόρους που δεν είχαν τίτλους ευγενείας. Αρχικά ήταν ενταγμένοι στην τάξη αυτή μόνο ξένοι. Αργότερα εντάχθηκαν και αρκετοί Κύπριοι. Με τα κέρδη τους οι αστοί ανέβαζαν το βιοτικό τους επίπεδο και ξόδευαν για να βελτιώσουν την κοινωνική τους θέση. Αποτελούσαν την αριστοκρατία του χρήματος.

- **Η τάξη των πάροικων:** Αποτελούσαν τη μεγάλη πλειοψηφία του ελληνικού πληθυσμού. Ανήκαν στο φέουδο και δεν μπορούσαν να το εγκαταλείψουν χωρίς την άδεια του κυρίου τους. Η ιδιότητα τους μεταβιβαζόταν και στους απογόνους τους. Οι φεουδάρχες τους παραχωρούσαν γη για να την καλλιεργούν με την υποχρέωση να δίνουν το ένα τρίτο της παραγωγής τους σ' αυτούς. Πλήρωναν επίσης ετήσιο κεφαλικό φόρο. Ήταν ακόμα υποχρεωμένοι να προσφέρουν αγγαρεία στα κτήματα των φεουδαρχών, οι οποίοι είχαν το δικαίωμα να τους ενοικιάζουν, να τους δανείζουν ή να τους πωλούν σε άλλους φεουδάρχες. Για να μπορέσουν να επιβιώσουν και αυτοί και οι οικογένειες τους καλλιεργούσαν εντατικά τα χωράφια. Πολλές φορές γίνονταν αντικείμενο κακομεταχείρισης.

- **Η τάξη των περπυριαρίων:** Προέρχονταν από δουλοπάροικους που απέκτησαν την ελευθερία τους πληρώνοντας ετήσιο φόρο 15 υπέρπυρα (χρυσά βυζαντινά νομίσματα). Οι περπυριάριοι ήταν ελεύθεροι αλλά τα κτήματα τους είχαν τις ίδιες επιβαρύνσεις με τους πάροικους. Ο αριθμός τους προοδευτικά ελαττώθηκε και προς το τέλος της Φραγκοκρατίας η τάξη τους σχεδόν εξαλείφθηκε.

- **Η τάξη των Φραγκομάτων:** Αποτελείτο από πάροικους που είχαν απελευθερωθεί ή περπυριάριους που είχαν απαλλαγεί από το φόρο υποτέλειας τους. Διατηρούσαν την ελευθερία τους πληρώνοντας το ένα δέκατο της παραγωγής τους.

Τι είναι οι χρονογραφίες; Ποιοι είναι οι συγγραφείς των δύο κυπριακών χρονογραφιών και ποια ιστορική περίοδο της Κύπρου καλύπτουν; Ποια η σημασία τους;

Οι χρονογραφίες είναι κείμενα γραμμένα σε απλή γλώσσα που έχουν σκοπό να διδάξουν και να ψυχαγωγήσουν. Δεν έχουν ως πρωταρχικό σκοπό την ιστορική αλήθεια. Οι χρονογράφοι γράφουν με ύφος αφελές παγκόσμια ιστορία που συνήθως αρχίζει από τον καιρό που κτίστηκε ο κόσμος μέχρι την εποχή τους.

Στην Κύπρο σώζονται δύο χρονογραφίες που καλύπτουν κυρίως την περίοδο της φραγκοκρατίας. Η πρώτη γράφτηκε από το Λεόντιο Μάχαιρα .Η δεύτερη από το Γεώργιο Βουστρώνιο.

Η σημασία των χρονικών είναι μεγάλη . Αποτελούν σημαντικές πηγές για την περίοδο της Φραγκοκρατίας και τα αρχαιότερα μνημεία της δημοτικής πεζογραφίας ολόκληρης της νεοελληνικής γραμματολογίας.